

Tavaszi információs napok az EISZ-tagkönyvtárak számára

Immár hagyománynak nevezhető a kiadói bemutatkozó előadások sorozata az MTA Könyvtár és Információs Központ épületében az EISZ Nemzeti Program intézményei számára. A nemzeti program 2016. évi munkatervében a 2017. évre vonatkozó intézményi adatbázisigények felmérése a korábbi évektől eltérően tavaszra esik. A korábbra hozott munkafolyamat segíti a program fenntartható működését: az igények ismeretében már tavasszal–nyáron lehetséges az árajánlatok bekérése, majd ősszel az árak ismeretében dönthetnek a könyvtárak a tényleges előfizetésekről.

2016. április 14. és május 24. között összesen 12 alkalommal tájékozódhattak a könyvtárosok a különböző szolgáltatók és kiadók legújabb fejlesztéseiről és ajánlatairól. A rendezvényeken részt vett az Elsevier, a Chemical Abstracts Service, az Arcanum Adatbázis Kft., a Gale Cengage, a Thomson Reuters, a Wolters Kluwer, az EBSCO, a ProQuest, a Springer Nature, az Alexander Street és az Akadémiai Kiadó.

Elsevier

Az első bemutatón az Elsevier termékeit ismerhették meg alaposabban az érdeklődők. Porosz Péter szakmai igazgató a kutatási teljesítményt leíró adatok alkalmazásáról tartott előadást. A területen gyakran találkozunk kényszermegoldásokkal és módszertanilag hibás értékeléssel. A bibliometriai és más tematikájú értékelések szempontjából az előadó kiemelte, hogy egyetlen mutató vagy adathalmaz sem tökéletes önmagában. Erdemes több értékelési rendszert alkalmazni egy-egy kérdés eldöntéséhez, illetve a módszertant és a következtetéseket szakmai lektorálással hitelesíteni. A különböző metrikák kiemelt szereplője a Scopus, amely folyóiratok, könyvek és konferenciaanyagok hivatkozásait is feldolgozza, összesen több mint 60 millió tételt tartalmaz. A SciVal szolgáltatásban pedig a kutatói hálózatok feltérképezése mellett a szabadalmakban megjelenő szakirodalmi hivatkozásokat is feldolgozzák. Cseplész Anita regionális igazgató a cég könyvtáraknak nyújtott támogató szolgáltatásairól: a gyűjteményszervezés, kutatói munkaszervezés, döntéshozatali támogatás és felhalmozóképzés számára kínált lehetőségekről számolt be. Külön előadásban értékelte a Mendeley előnyeit: a szolgáltatás a kutatásszervezés számára kínál lehetőségeket.

Chemical Abstracts Service

Április 14-én délután a Chemical Abstracts Service tartott konzorciumi találkozót a SciFinder-előfizető intézmények számára. Veli-Pekka Hyttinen beszámolt arról, hogy a

kémiai és anyagtudományi adatbázis 2017-ben újabb csomagokkal bővül. Ezek közül a MethodsNow és a PatentPak csak SciFinder-előfizetők számára lesz hozzáférhető. Előbbi a kémiai reakciók részletes leírásait tartalmazza, utóbbi pedig a kémiai információkat is közzé szabadalmakat dolgozza fel. A harmadik, ChemZent nevű csomag önállóan is megrendelhető, a Chemisches Zentralblatt 1830 és 1969 közötti kereshető archívumát tartalmazza.

Arcanum Adatbázis Kft

Április 21-én délelőtt Biszak Sándor tartott előadást az Arcanum Digitális Tudománytárral kapcsolatos kérdésekről. A telt házas programon szóba kerültek a digitális állomány gyarapításának technikai és jogi kérdései, a gyűjtemény használatának elméleti és gyakorlati szempontjai. A keresőfelület használatát Reisz T. Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár címzetes főigazgatója mutatta be egy konkrét történeti téma kutatásán keresztül. A kialakuló beszélgetésben Nagy-Luttenberger István, a Gróf Esterházy Károly Múzeum igazgatója is beszámolt az Arcanummal folytatott együttműködés pozitív tapasztalatairól.

Gale Cengage

Április 21-én délután Chris Houghton mutatta be a Gale legújabb fejlesztéseit. Az Artemis Literary Sources a hallgatók, kutatók szakirodalomban való eligazodását hivatott segíteni nemcsak bibliográfiai feldolgozással, hanem a lehetséges kutatási témák grafikai ábrázolásával is. Az irodalomtudományi tartalmak mellett a Gale aggregált folyóirat-adatbázisát is bemutatta, amely több mint nyolcezer teljes szövegű folyóiratot tartalmaz. Az oktatásban használható irodalmi forrásokat bemutató szolgáltatás már mobiltelefonra optimalizált felületen is elérhető.

Thomson Reuters

Április 28-án délelőtt Marcin Kozakowski köszöntője után Klementyna Karlińska-Batres a Web of Science adatbázisról tartott előadást. A cég teljes szolgáltatási portfóliója magában foglalja a szakirodalomban való eligazodást, a kutatási teljesítmény mérését és elemzését, az intézmény- és személynevek egységesítését. Az adatbázis összesen egymilliárd kereshető hivatkozást tartalmaz, csak a tudományos követelményeknek megfelelő folyóiratokat dolgozzák fel. Az adatfeldolgozás során folyamatosan egységesítik az intézményi és szerzői neveket, egyre szorosabb az együttműködés a szerzői azonosítókkal, különösen az ORCID-dal. Az előadó beszélt az Emerging Sources Citation Index (ESCI) című új kezdeményezésről, amely nagyobb hangsúlyt fektet a regionális folyóiratokra és a robbanásszerűen növekvő kutatási területek szakirodalmára. A Web of Science-ben immár lehetőség van a tanulmány hatását jelző hivatkozások mellett a tanulmány iránti érdeklődést jelző letöltések és megtekintések számát is megfigyelni. Az előadó a végén a tudományos teljesítmény mérésének lehetőségeit mutatta be, kiemelve, hogy a szolgáltató három új metrikát is bevezetett az elmúlt időszakban. Zárásként röviden a tudományos közléseket támogató Endnote szoftver is bemutatásra került.

Wolters Kluwer

Április 28-án délután a Wolters Kluwer kiadócsoport két részlege is bemutatkozott az alkalmon. Az Ovid munkatársa, Grzegorz Proszczuk a Lippincott Williams & Wilkins

orvosi folyóirat-csomagot mutatta be. Az UpToDate bizonyítékon alapuló klinikai döntéstámogató rendszert pedig Nagy Dezső ismertette az érdeklődőkkel. Az UpToDate 2017-től szerepel majd az EISZ kínálatában. A napi kórházi munkában használható adatbázis a hagyományos könyvtári adatbázisoktól eltérően nem teljes szövegű folyóirat- vagy könyvcsomaghoz biztosít hozzáférést. A friss szakirodalmat szemlélve összegzi az egyes tünetekre, betegségekre, gyógyszerekre vonatkozó eredményeket. A szolgáltatás az általános orvosi munka során használható a betegség azonosítására és a megfelelő kezelés meghatározására. A kórtermi munkát segíti a mobiltelefonra és táblagépre optimalizált felület, illetve az offline munkafolyamatok lehetséges alkalmazása is.

Elsevier

Május 5-én az Elsevier egészségügyi szolgáltatásaival lehetett megismerkedni. Igor Nikitin köszöntője után Jawad Sayadi mutatta be a Clinical Key adatbázist. A szolgáltatás egyrészt hasonlít az UpToDate rendszeréhez, másrészt több Elsevier-folyóirathoz is teljes szövegű hozzáférést biztosít. Felkért előadóként Hoczopán Szabolcs, a SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársa éppen azt emelte ki, hogy a Clinical Key-re történő előfizetéssel több, a ScienceDirectben nem szereplő folyóirat esetén tudtak a megrendelésekkel spórolni. Nemcsak olcsóbban jutottak hozzá a korábban külön rendelt folyóiratokhoz, hanem a kínálatot is sikerült ezzel bővíteniük. Ximena Alvira mint korábban gyakorló orvos ismertette az adatbázis használatát és előnyeit, Tim Morris pedig röviden összefoglalta a szolgáltatás lehetséges integrálását a könyvtári rendszerbe.

EBSCO

Május 12-én délelőtt Tony Zanders számolt be az EBSCO nyílt forráskódú megoldásokat érintő kezdeményezéséről és támogatásáról. A kezdeményezés célja, hogy a könyvtári igényekhez igazodó, szabadon hozzáférhető, személyre szabható és fenntartható megoldások jöjjenek létre. A projekt eredményeképp 2017 decemberében válik hozzáférhetővé az alapvető integrált könyvtári rendszerben alkalmazandó modulokat tartalmazó, szabadon fejleszthető, nyílt forráskódú csomag. A projekt kiemelt célja, hogy a jövő könyvtári rendszerét a könyvtári igényekhez igazítsák, ezért minden könyvtáros, informatikus, programozó jelentkezését várják a <https://www.futureisopen.org/> oldalon. A program második felében felkért előadóként Aranyi Zoltán, a SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársa számolt be a könyvtár tapasztalatairól az EBSCO Discovery Service alkalmazásáról. A Qulto céggel közösen testre szabott felület több előfizetett és szabadon hozzáférhető adatbázis tartalmában biztosít egyidejű keresést. Bartha Réka Nefelejcs, a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont munkatársa szintén az EBSCO Discovery Service egyetemi alkalmazását mutatta be, külön kitérve a könyvtári marketingtevékenység fontosságára. A rendezvény zárásaként Jan Luprich röviden összefoglalta az EBSCO adatbázis-csomag EISZ-en belül történő változásait és az e-könyvekre vonatkozó lehetőségeket.

ProQuest

Május 12-én délután Michael Leuschner és Czeglédi Éva mutatták be a ProQuest szolgáltatásait. Az aggregátor cég kínálatában folyóiratok, e-könyvek, napilapok, szabadalmak és további források érhetőek el. A ProQuest Central minden tudományterületre kiterjedő adatbázis több mint harminc adatbázis tartalmát egyesíti. A SciTech adatbázis elsősorban

a természettudományi és műszaki tudományok területen kínál forrásokat. A két szolgáltatás bemutatása után az előadó összegezte a 2015. évi próbához fűződő tapasztalatait, és reményét fejezte ki, hogy 2017-től már az EISZ-en keresztül közös előfizetéssel tudják az intézmények megrendelni a ProQuest szolgáltatásait.

Springer Nature

Május 19-én délelőtt Cem Üzüm és Sergio Gonzalez beszélt a két cég egyesülésével előállt új helyzetről. A Nature és a Springer két kiemelt szakterülete (élettudomány és társadalomtudomány) jól kiegészíti egymást; a két korábbi cég eltérő értékesítési és marketingstratégiáját azonban még össze kell hangolni. A SpringerLink és a Nature folyóiratok nem lesznek kizárólag összekapcsolva megrendelhetők, tehát az előfizetők továbbra is szabadon dönthetnek arról, hogy mely tartalmak előfizetésére van igényük és lehetőségük. Az egyes adatbázisok tartalma mellett külön kiemelték a mindenkinek számára ingyenesen hozzáférhető Nature Index szolgáltatást, amely a legkiemelkedőbb tudományos teljesítmények méréséhez és összehasonlításához kínál segítséget. A Nature Index a Scopus-tól és Web of Science-től eltérően csak a legfontosabb 68 folyóirat hivatkozásait figyeli.

Alexander Street

Május 19-én délután Adam Gardner az Alexander Street tudományos videó-adatbázisát mutatta be. A szolgáltatásban több tematikus csomag férhető hozzá, például a gazdaságtudomány, történelem, előadóművészet, pszichológia területén. A tudományos videók elsősorban az oktatás területén használhatóak. Mindegyik csomag esetén a videókhoz több más funkció mellett angol nyelvű feliratozás, metaadatok és zeneművek esetén kotta is tartozik.

Wolters Kluwer

Május 24-én a Wolters Kluwer két magyarországi cégcsoportja mutatkozott be. Takács Tibor a Complex Jogtárat ismertette. Az adatbázis könyvtárak számára IP-alapú azonosítással is elérhető, ugyanakkor a személyre szabható kényelmi funkciók eléréséhez a felhasználó saját jelszavával is be tud lépni a felületre. A hatályos jogszabályok gyűjteménye, iratminták, szakmaspecifikus tartalmak mellett így például változásfigyelést és további kényelmi funkciókat is el lehet érni az adatbázisban. A jogszabályok feldolgozásához 53 ezer tárgyszót használtak, a keresőfelületet pedig folyamatosan fejlesztik a felhasználói igények ismeretében. Réffy Balázs az Akadémiai Kiadó 2017-től bevezetésre kerülő orvosi folyóiratcsomagját ismertette, amely négy kurrens folyóirat mellett több archív címet és egy keresőfelületet tartalmaz. Páll Zoltán és Vajda Lőrinc a kézikönyveket tartalmazó MeRSZ szolgáltatást mutatták be. Az XML-alapú könyveket kínáló online felületen jelenleg az Akadémiai Kiadó húsz kézikönyve érhető el. A szolgáltató a következő évben – tervei szerint – száz fölé növeli a hozzáférhető címek számát.

A rendezvénysorozatban elhangzott előadások vetítései hozzáférhetők az EISZ Titkárság honlapján: <http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/27-tinprez2016.html>

Lencsés Ákos – Dér Ádám